

Bütün kâinat birbirine sevgiyle bağlanmış.

Sevgini vermesini öğren, gönlün anlasın ki hepsine yer varmış.

Sevgisiz insandan dünya korkarmış.

13 yy Anadolu, aşk ve sevginin çılgınlığını haykıran bir adam, yüzyılları aşan şiirleriyle hümanizmin temelini atan bir kalp, gel çağrısıyla zamanı ve insanları sürükleyen bir şair. Doğunun ve batının sevgi önderi Mevlana Celâleddin Rumi.

Mevlana'nın doğumu ve 13. yüzyılda Anadolu

13 yy'a kan, nefret ve acı damgasını vurmuştu.

Haçlı seferleriyle yorulan Anadolu, doğuyu hâkimiyetine alan ve yüzünü batıya çeviren Moğolların tehlikesi altındaydı. Moğollar Asya'ya ölüm saçıyorlardı. Orta Asya'da bulunan irili ufaklı bütün devletler tehlike altındaydı. Bu yüzden insanlar Anadolu'ya kaçıyorlardı. Anadolu ise siyasi çalkantılar içerisindeydi. İktidar kavgalarıysa büyük ayrılıkların küçük habercisiydi.

Tam bu sırada Asya'nın derinliklerinde bir güneş doğdu. Adı Muhammed Celaledin. Belh şehrinin bilginler sultanı Bahaeddin Veled'in oğlu Mevlana Celaledin.

1207'de parlayan bu ışık yüzyılları aşan evrensel aşk ve hümanizm felsefesiyle ölümünün ardından milyonları sürükledi. On binlerce beyitte aşkı ve sevgiyi anlattı. Çağlar boyunca doğunun ve batının tüm bilginlerini etkiledi. İlahi aşkın derinliklerinden içliği ve koşulsuz sevgiyi buldu. Ve işte bu sevgiyle aşkın sesi çağlar boyu duyuldu.

Horasan'dan Ayrılış

Ne yazık ki güneş ülkesi Horasan kararıyordu. Moğolların Horasan'a yöneldiği söylentileri ayyuka çıkmıştı. Yanı sıra Horasan emirliği de siyasi çalkantılar içindeydi. Celâleddin çok küçük yaşlarda yukarıdaki nedenlerle babası bilginler sultanı Bahaeddin Veled ve ailesiyle doğduğu Belh şehrinden uzun bir yolculuğa çıktı. Kavle, Nişabur, Bağdat, Mekke ve Şam gibi şehirleri dolaşarak Anadolu'ya ulaştı. Uzun bir yolculuktu bu. Âlimler ve bilginlerin ziyaret edildiği ilim dolu bir yolculuk. Binlerce km süren bu yolculukta Celâleddin kutsal topraklara, tarih Celâleddin'e doğru akıyordu. Küçük bir köyden dünyaya oradan da evrene açılan bir yolculuktu bu.

Anadolu'da ilk durak Karaman'dı. Siyasi boşluk ve çalkantılar içindeki Anadolu, bilginler sultanı Bahaeddin Veled oğlu Celâleddin ve ailesi ile heyecan buldu. Karamanda geçen 7 yıl boyunca Celâleddin ilmine ilim kattı, büyüdü olgunlaşma yolunda doludizgin yürüdü. Artık gerçek bilgin adayıydı. Devrin tüm ileri gelenleriyle sohbetler ediyor. Babasının derslerini kaçırmıyor, doldukça doluyordu.

Konya'ya Geliş

Mevlana için son durak Konya oldu.

Konya âşıklar şehri, ölümsüzlerin yurdu.13. yy' da Konya medeniyetlerin ve kültürlerin başkentiydi. Ticaret yollarının ve inançların kesiştiği bu coğrafya Ortaçağın ışık saçan merkeziydi. Sultan Alaeddin Keykubat özel davetiyle Bahaeddin Veled Celâleddin'in kervanı yolunu son kez Konya'ya çevirdi.

Şehrin girişinde sultan bilginler sultanı Bahaeddin Veled 'i karşılayacak ve şehrine büyük bir saygıyla kabul edecekti. Tarihler 1231 yılını gösterdiğinde bilginler sultanı Bahaeddin Veled vefat etmişti. Babasını zamansız vefatının ardından Celâleddin bir boşlukta idi. Eski bir dost olan **Kayserili Burhaneddin Tirmizi**, Celâleddin' in bu derin boşluğunu dolduracak ve yeni bir yol açacaktı. Bu dönemde Celâleddin hocasının fikirleri ve babasının miras bıraktığı "Maarif"adlı eseriyle hayat bulacaktı.

Mevlana'nın Eğitimi

Bu dönemde Mevlana henüz aşk ile tanışmadığı için daha kütüphanelerde **kitaplarla meşguldü**

Kitapların içinde neler yazıyor. Tarih boyunca

İslam feylesofları neler söylemişler. Yunan feylesofları neler söylemişler.

Bunları okumak, anlamak ve kavramakla vakit geçiriyordu.

Celâleddin kısa süre içerisinde doğunun ve batının tüm bilgilerine ulaşmış. Yıllar boyu öğrendiği tecrübeleri babasının yolunda paylaşmaya başlamıştı. Halep ve Şam seyahatleri bilgisine bilgi katacak derinliğini daha da yoğunlaştıracaktı. Artık Konya'da adını duyurmuş. Babasını bıraktığı ilim tahtının en büyük adayı olmuştur. Hocası Burhaneddin vefatı Celâleddin' i bir kez daha yıpratıyordu. Ancak bu kez çok daha güçlüydü. Yanında onlarca öğrencisi vardı. Yıllar geçtikçe Celâleddin' in ünü yayılmış. Artık doğunun büyük bilgileri arasına girmişti. Fıkıh, kelam ve hadis bilimini derinlemesine özümsemişti. Yüzlerce öğrencisi binlerce seveni vardır. İyi bir hoca derin bir bilgin ve saygın bir din adamıydı. Ta ki o ana kadar.

Mevlana ve Tasavvuf

Artık Mevlanayı kitaplar, dersler ve öğrenciler tatmin etmiyordu. **Kitaplardaki ilim ona yeterli gelmiyordu.** Mevlana'nın içinde değişik bir yanma vardı.

Mevlana'nın Şems ile Tanışması

29 Kasım 1244 tarih bir daha hiçbir zamanda hiçbir mekânda böyle bir olaya tanık olmayacaktı. Yanma kabiliyeti olanları yakacak bir gündü o gün. Aşk görebilenler şahit olacaktı o güne. Konya'nın ortasında büyük bir ateş vardı. Şems-i Tebrizi!

Nereden geldiği bilinmeyen bu adam Celâleddin'i bir kor parçası gibi aşkın ateşi ile sarmıştı. Zamanın dışından gelen farklı görünümlü bu kişi Celâleddin' i Mevlana yapacak ışığa taşıyordu.

Mevlana, Şems ile tanıştığında çölde su arayan bir seyyah gibiydi. Ya da yanmaya hazır kıvılcımını bekleyen kuru bir odun parçası gibi, Şems ise onu yakan bir kıvılcımdı. Başka bir ifadeyle **Şems'e kadar Mevlana temizlenmiş fitili konmuş bir kandil gibiydi. Şems kibriti çaktı ve etrafı aydınlatmaya başladı.**

Şems ve Celâleddin'in buluşması iki denizin bir araya gelmesi anlamına geliyordu. Günler ve geceler uyumadan medresede ilahi aşktan bahsediyorlardı. Şems, Celâleddin 'in kalbindeki ışığı keşfetti ve onu kuyumcu titizliği ile işledi. Celâleddin'in ise Şemste ilahi aşkın bir yanmasını görmüş ve çok etkilenmişti. Konuşulan ve anlatılan tek şey aşk, her ikisi de yemiyor içmiyor hatta uyumuyordu. Celâleddin adeta Şems'de yeniden doğdu. Konya da manevi bir iklimin en tatlı rüzgârları esiyordu.

Mevlana, Şems ile tanıştığında deneyimlerinin dönüşümü yaşanmaya başlamıştı. Şems-i Tebrizi kendine has sıra dışı ve özgür bir düşünürdü. Bazılarına göre o kalender bir dervişti.

Açık bir şekilde söylemek gerekirse, **Şems kalıpların dışındaydı o Mevlana'yı da kalıpların dışına taşıdı.**

Celâleddin, Şems ile birlikte içsel bir yolculuğa başladı. Kendini ve benliğini bir tarafa bırakıp hiçliğe ulaştı. Artık dudaklarından dökülen kelimeler dünyanın en güzel şiirleri arasındaydı. Dosta, sevgiliye, aşka, doğaya, var olan her şeye şiirler yazdı. Kimi zaman kuşları övdü kimi zaman kâinattaki bir nesneyi...

"Ben ormanın iniltisi, dağların sesiyim
Ben geminin parçaladığı kayayım
Ben kuşçu, kuş ve tuzağım.
Ben resim, ayna, ses ve aks-i sadâyım
Ben sükût, düşünce, dil ve sesim
Ben neyin sadâsıyım
Ben insanın rûhuyum
Ben gül ve gülün hayran bıraktığı bülbülüm
Ben bütün varlıkların zinciri, âlemlerin dâiresi,
Yaratılmışların mertebesiyim"

Şems bir sarrafın elması işlediği gibi Mevlana'yı işlemiş onun müstesna özelliklerini bir bir ortaya çıkarmıştı. Nitekim Mevlana'yı Mevlana yapan kişi Şemsti. O önceden de Mevlana'ydı, önceden de bilgindi. Ancak o bir şair ve âşık değildi. Daha da önemlisi O eşsiz yapıtları ortaya koyan Mevlana değildi.

Celâleddin, Şems'in gelişiyle artık bilgin elbiselerinin yerine basit giysiler tercih ediyordu. Kendini ve benliğini bir kenara bırakmıştı. Kitabî bilgilerin ötesinde Yaratana ulaşmanın erdem olduğu inancındaydı. Ve hep bu coşkuyla sevgiliyi aradı. Şiirlerinde ve rubailerinde işte bu coşkuyu dile getirdi.

37 yaşına kadar ilim okudu doğudan batıdan her yerden bilgi alışverişi yaptı. Okudu okuttu ama sonra bir şems gibi kalendere rastladı. Onunla beraber bu hayatın felsefesini açtılar ve baktılar ki; **bir vücut bir beden başka hiçbir şey yok.** Burada bir aşk tecelli etti. Allah aşkı ile herkese kucak açtılar. Başka bir ifadeyle onların dostluğu farklı bir enerjinin kaynaşmasıydı.

Mevlana'ya göre; aşk, yaşamın özüdür. Bu aşk metafiziksel bir aşktır. Buradaki aşk ilahi sırları keşfeden bir alettir. Aşk zamansız ve mekânsız bir saltanattır. Yüzlerce kişinin içerisinde âşık gökte yıldızlar arasında parlayan ay gibi belli olur. Aşk ışığının kalbindeki parıltısıdır.

Çok geçmeden Şems ile Celâleddin arasındaki bu manevî birlik birçok kişi tarafından kıskanıldı. Öğrenciler ve halk Şems'in bu ani gelişini ve hocalarını adeta ellerinden alışını hazmedemediler. Şems istenmiyordu ya gidecek ya da ölecekti. Bu olaylara Şems sadece susarak cevap verdi. Celâleddin ise herkese koşulsuz sevgi ve içten gelen tevazu ile yaklaşıyordu. Sakin ve dengeliydi.

Gerçekten bu can dostu bu beraberlik öyle bir şey ki kim kimin hocası olmuş kim kime ne öğretmiş bugün bizim aklımız buna yetmez.

Burada şimdi Mevlana mı Şems'in müridi, Şems mi Mevlana'nın mürşidi hiç belli değil. İkisi de eksik taraflarını birbirlerinde tamamladılar. İkisi de bir vücut olarak ortaya çıktılar. Şimdi Şems deyince akla Mevlana geliyor, Mevlana deyince de Şems geliyor. İkisi ayrılmaz bir bütün gibi olmuşlar.

Belki de **Şems ile caddenin ortasında karşılaştık onu tanıyamazdık. Onu tanımak için Mevlana'nın gözlerine sahip olmamız gerekmektedir.** Ne söylüyorsak söyleyelim Şems'i Mevlana gibi anlamlandıramayız. Şems güneşti, Şems okyanustu, Şems tanrıya ulaşan bir yoldu.

Bir sabah olan oldu. Şems yoktu. Celâleddin dostunun gidişiyle adeta yıkıldı. Büyük ıstıraplar içinde dostu onlarca beyit, rubai ve şiir yazdı. İlahi aşkın ilk kıvılcımını başlatan biricik dostu Şems artık yoktu. Büyük acı, üzüntü ve keder vardı:

“Duydum ki bizi bırakmaya azmediyorsun, etme.
Başka bir yar, başka bir dostu meylediyorsun, etme.

Ey ay, felek harap olmuş, altüst olmuş senin için...
Bizi öyle harap, öyle altüst ediyorsun, etme.
Ey, makamı var ve yokun üzerinde olan kişi,
Sen varlık sahasını öyle terk ediyorsun, etme.
Sen yüz çevirecek olsan, ay kapkara olur gamdan.
Ayın da evini yıkmayı kastediyorsun, etme.

Şekerliğinin içinde zehir zarar vermez bize,
O zehri o şekerle sen bir ediyorsun, etme.

Harama bulaşan gözüm, güzelliğinin hırsızı.
Ey hırsızlığa da değen hırsızlık ediyorsun, etme.

İsyan et ey arkadaşım, söz söyleyecek an değil.
Aşkın baygınlığıyla ne meşk ediyorsun, etme”

Şems'in gidişiyle şiirleri de kalbi gibi yanıp tutuşuyordu.

"Dertte sensin dermanda, hastada sensin doktorda, kışta sensin yazda hadi Şems gel artık gel de bitsin şu ayrılık..."

Mevlana: Hayatı, Düşünceleri, Şiirleri

Prof. Dr. İlhan Yıldız tarafından yazıldı.

Salı, 15 Kasım 2016 00:00 - Son Güncelleme Pazartesi, 04 Nisan 2022 01:14

Gönül, söz ve aşk şiire karışacak, aşksız gönülleri aydınlatacaktı.

"Başın kille ıslakta olsa yıkama gel,

Ayağına diken batsa çıkarma gel,

Gel, gel de kurtar beni şu gel git sözünden,

Gel gel de kurtar beni şu ah edip inlemekten..."

Celâleddin' in bu dönemi onunla birlikte herkesi derinden üzmüştü. Genç ve iyi niyetli oğlu olan Sultan Veled babası Celâleddin' in sözünü emir sayarak Şems'i bulmaya gitmişti.

Mevlana oğlu Sultan Veled'in arkasından şu beyitle sesleniyordu:

"Git te gelme,

Nefesini alıncaya kadar gel,

Göz kırpıncaya kadar gel

Ne olur evlat hemen gel,

Git te al onu hemen gel.

Şems'in ilk gidişi gerçekte onun yok oluşu değildi. Bilakis bu gidiş Mevlana'yı farklı bir seviyeye taşıyan bir değişimdi.

Ve bir sabah güneş Şems'le birlikte yeniden Konya üzerine doğdu. İki dost ayrılığa daha fazla dayanamamıştı. Düğün ve bayram vaktiydi. Celâleddin'e ilahi aşkı anlatan ona farklı bir yol çizen dostu Şems tekrar yanındaydı.

Mevlana bu kavuşmayı şu beyitlerle anlatmaktadır:

"Güneşim, ayım geldi, kulağım, gözüm geldi;

Gümüş bedellim altın madenim geldi.

Başımın sarhoşluğu, gözümün nuru geldi."

Ancak bu kavuşma çok uzun sürmeyecekti. Kara bulutlar ve edebi ayrılık çok yakındı. Şems'in gelişiyile kısa bir süre susan ağızlar yavaş yavaş yeniden konuşmaya başladı. Gün geçtikçe Şems'e olan kin artmaktaydı. Ve sonunda Şems bir kez daha yok oldu. Bu sefer hiç kimse nereye ve nasıl gittiğini bilmiyordu. Ayrılık rüzgârı bir kasırga olmuş ve tekrardan Celâleddin' i vurmuştu. Celâleddin bu dönemde adeta çıldırma noktasına gelmiş. Dosta olan özlemini acı dolu dizelere gömmüştü. Kendini sadece şiirlerle ifade edebiliyordu.

"Ey, canımın canı, gül bahçesine böyle gitme bensiz

Ey, ay ışım bensiz

Ey göz görme bensiz

Ey can gitme bensiz

Ey yeryüzü kalma bensiz

Ey zaman geçme bensiz”

Sema

Mevlana Şems'in artık geri dönmeyeceğini biliyordu. Ancak bu acı kendisini yiyip bitiriyordu. Kendisini kendisinde bulduğu Şems, Mevlana'ya ayna oldu. Ondan sonra dönmeye ve yazmaya başladı.

Artık Mevlana'nın yaşamında sadece "semâ" ve "şiiir" vardı. İşte "**gözlerim de seninle gitti**" dediği şiirini bu şekilde yazdı.

“Gitti ayrılık gözlerimi yaşartıyor.

Her an artmakta olan heyecanımla gözümdeki yaşlarımı arttırıyor.

Sen yalnız gitmiş değilsin.

Gözlerimde seninle gitti ve artık gözlerim yokken ben nasıl akıtabilirim gözyaşlarımı...”

Semâ aklın ötesi, manevi bir yolculuğun simgesi, ilahi aşkın alevi gibidi. Başka bir deyimle insan ın gerçeğe ve aşka dönüşüydü.

"Bu dönüş başka dönüş.

Bugün sema var sema var sema!

Akla veda var veda var veda"

Aslında sema Mevlana'da bulunan derin felsefi arka plana işaret etmektedir. Dikkat edilirse evrende her şey dönüyor. En ufak zerrelerden en ufak yıldızlara kadar. Her şeyin temelindeki elektron ve protonlar hareket halinde. Tüm varlıklardaki fiziksel ve kimyasal hareketlilik insan vücudundaki kanın dönmesiyle, topraktan gelmesiyle, dünyayla dönmesiyle bir bütünlük içerisinde.

Sema nefesin tükendiği, benliğin ve bencilliğin bittiği yerde başlar. Sema semazen hırkasını çıkarmasıyla manevi bir yolculuğa çıkar, ebediyete taşınır. Başındaki sikkesini nefsin mezar taşı, üstündeki temüresi nefsin kefenidir.

Dervişlerin dönmesi Mevlana'nın öğretilerinde çok güzel bir örnek teşkil eder. Dönerken semazenin **bir eli yukarıya cennete doğru açılır, diğer eli ise, dünyaya doğru. O ilahi dönüş esnasında kolları açık sağ eli dua edercesine göklere sol eli ise yere dönüktür. Bu duruş haktan aldığı sevgiyi halkla paylaşmasıdır.**

Sağdan sola kalbin etrafında dönerek bütün insanları bütün yaratılmışları bütün kalbiyle sevgi ve aşkla kucaklayışıdır.

"Dönüyorum semahındayım aşkın duyuyorum sesini,

Soluyorum nefesini ışıqla aydınlat beni neyin feryadı gibi."

Sema duyguların meditasyonudur. İlahi aşkın ifadesi ve ona duyulan saygıdır.

Mevlana'nın düşünce sisteminde sema daha yüksek bir bilgiye daha büyük bir hürriyete ve daha derin bir aşka doğru ilerleyiştir. Beyazlara bürünmüş semazenlerin ahengi aşkın ne olduğunu açıklamaktadır.

Onun devri ile düşünür isek Mevlana bugün bildiğimiz formun çok dışındaydı. O, duyduğu herhangi bir sesle coşuyor. Sokakta bile sema etmeye başlıyordu.

Sema, Mevlana'nın ortaya çıkardığı yeni bir şeydir. Allah'a ulaşmak için yenilikçi bir yaklaşımdır. Dönüş esnasında adeta bilinçsiz bir şekilde Allah'ı hissederek bir olmak ve ona ulaşmaktır.

Peki! Bir sema merasimi nasıl gerçekleşiyor?

Dervişler birer birer başları eğik kolları kenetlenmiş bir şekilde ayaklarını sürerek gelirler. Selamlarını verirler. Sol ayakları ekseninde yavaş yavaş dönmeye başlarlar. Gözleri kapalıdır. Döndükçe ilahi bir ritim ile kollarını her iki yana açarlar, melekler gibi büyüleyici bir şekilde dönerler. Sağ avuçları göğe sol avuçları yere dönüktür. **Sembolik olarak gökten aldıklarını yere toprağa verirler.** Gaye semâ yapmak değildir. Gaye insanın kendinden geçip kendi içindeki o ölümsüz yönünü keşfetmesidir. **O ilahi olan cevheri ortaya çıkarmaktır.**

Celâleddin Şems'ten sonra acı dolu beyitlerine devam etti. Sadece bir dostu değil benliğini kaybetmişti. Ayrılık acıyla bütünleşmiş bir volkan gibi kanıyordu. Karanlıklarını aydınlatan o ışık yok olmuştu. Yer ve gök Şems'i arıyordu.

"Şems dizginini artık bu yöne çevir.

Senin yokluğunda semâ helal olmaz.

Senin olmadığın yerde şiir yazılmaz.

Ey dünyanın iftihar ettiği Şems gel gel de akşamımız seninle sabah dönsün.”

Zaman akıp gidiyor. Ancak Celâleddin’i saran ateş bir türlü zayıflamıyordu. Mevlana Celâleddin hasretin en acılı çığlıklarını savuruyor. İçindeki ölümsüz başak henüz olgunlaşıyordu. Celâleddin Şems’in bir daha dönmeyeceğini anlamıştı.

“Kalbin bir midyeye benzer, inci dostumun sureti, ben artık içime sığmam çünkü doldurur kalbimi tam.”

Mesnevi’nin Yazılışı

Bu dönemde ilk defa semâ meclisleri düzenlendi. Coşku ve aşkla yanan kalpler semâyla nefes aldı. Celâleddin’i sır kâtibi Çelebi Hüsameddin yaşanan her şeye tabi olmuştu. Çelebi Hüsameddin, Mevlana Celâleddin’in bu sırrına en yakın öğrencisiydi. Hayatını onun yoluna adanmış. Hocası Celâleddin’deki tüm değişimlere tanık olmuş, kişiliği ve hocasına olan sevgisiyle Celâleddin kadar saygı görüyordu. İsteği hocasının yüreğinden akan dizeleri kaleme almak ve sonsuza kadar yaşatmaktı.

Mevlana Celâleddin yüzyılları aşacak ve çağdan çağa bir çığ gibi büyüyecek olan değerli hazinesi “mesnevi”nin temellerini bu dönemde atılacaktı. İlk 18 beytini bizzat kaleme alan Mevlana Celâleddin kalan bölümlerini Çelebi Hüsameddin’e yazdıracak ve bu büyük eserinde ondan da bahsedecekti. Yaşanan ve kalplerden akan tün sözler bir araya getirildi.

“Duy şikâyet etmede her an bu ney,

Anlatır hep ayrılıklardan bu ney.
Der ki feryadım kamışlıktan gelir,
Duysa her kim, gözlerinden kan gelir.

Sevgi acıları tatlandırır. Bakırları altına çevirir. Sevgiden bulanık sular arınır, dertler şifa bulur.

Eğer herkesle beraber olsan bensiz olduktan sonra hiç kimseyle beraber değilsin, herkesten ayrılсан bile eğer benimleysen herkeslesin.”

Şeb-i Arus Gecesi

17 Aralık 1273 güneş batıyordu. Yaşamı boyunca ayrılık acısıyla yanan Mevlana Celâleddin Rumi nihayet sonsuz yolculuğa çıktı. Ölümü farklı coğrafyalarda üzüntü ve yasla karşılandı. Ancak Mevlana Celâleddin ölüm gününü şeb-i aruz yani düğün gecesi olarak ilan etmişti. Yas olmamalıydı mey olmalıydı, reba olmamalıydı düğün olmalıydı, neşe olmalıydı. Öldüğü gün ilahi sevgiliye kavuştuğu gündü. O sonsuzluk yolunda neşe ile yürürken geride kalanlarda tek bir duygu hâkimdi. O herkesin MEVLANASIYDI.

O öldüğünde farklı dinlerden birçok kişi cenaze törenine katılmıştı. Sadece Müslümanlar değil Hristiyanlarda, Yahudilerde. İşte ruhun ve Mevlana'nın şiirlerinin evrenselliği idi. Ki o düşünceler çağları aşarak günümüze kadar gelecekti.

Mevlana Celâleddin'in ölümünden sonra önce sır kâtibi Çelebi Hüsameddin ve ardından oğlu Sultan Veled yüzyılları aşacak ve tüm dünyada milyonları etkileyecek bir sevgi birliğinin önderi oldu. Çelebi Hüsameddin mesnevinin yazılmasında ve kitap haline getirilmesinde büyük rol oynamıştı. Celâleddin'i yaktığı yüzyıllarca sönemeyecek olan ateşi daha da büyüttü. Artık Mevlevilik bir yol olacaktı. Bu yol asırlar boyu insanlığı aydınlatacak. Sevgi, barış ve aşkı anlatacaktı.

En büyük eseri yazdığı kitaplar değil kurduğu yoldur. Yani Mevlevilik. Bütün Mevlevi sanatı ve Mevlevi ilminin sahib-i hakikisi Hz Mevlana'dır.

Hız Mevlana'nın vefatından sonra Hüsameddin Çelebi postu olduğu gibi Sultan Veled'e terk etti. Sultan Veled ise o sırrın surru olan yüce sultan bunu kabul etmeyerek ben onun oğlu da olsam manasını da taşısam onun gözbebeği sendin ya Hüsameddin. Bu mana seninle yürüyecek.

Mesnevi kitabında yer alan tevhit anlayışı

Mevlana'nın şiirleri, tüm kültür ve insanlık için kolay ulaşılabilir. Herkesin anlayabileceği ortak bir dildir. Hatta insanlar arasında ayırım gözetmemektedir.

“Dostum ben senim, sende bensin beri gel beri daha da beri

Değil mi ki sen bensin, ben de senim, peki nedir bu senlik benlik”

O birliği o kadar güzel ifade ediyor ki bir mısra yeter. ***“Mesnevi-i maî dükkân-ı vahdet est”/ Benim mesnevi kitabımî birlik dükkânıdır.***

Mevlana sadece ruhani bir lider olsaydı bugün onu bu şekilde hatırlayamazdık. Onu hepimiz hatırlıyoruz çünkü o sadece bir ruhani lider değil düşüncelerini de şiirlerinin içine katan büyük bir şairdir.

Mevlana Celâleddin **26 bin beyitlik mesnevisinde ve 40 bin beyite yakın lirik şiirinde dile getirdiği düşünceleri dünya hümanizmasında doruk noktası olacaktı.**

Sevgi, hoşgörü ve tevazu değeriyle hümanizmin daha 13. yy' da temellerini atar. Mevlana Celâleddin Rumi derin şiirlerinde aşkı ve aşığı anlatırken insan sevgisinde ön planda tutuyordu. İnsanı yaratandan ötürü seven ve sevginin her daim önemini vurgulayan Mevlana uzun rubailerinde hep sevgiyi yüceltti.

Mesnevi sadece sayfa sayfa, satır satır okunacak bir kitap değildir. O sizi değişime ve

Mevlana: Hayatı, Düşünceleri, Şiirleri

Prof. Dr. İlhan Yıldız tarafından yazıldı.

Salı, 15 Kasım 2016 00:00 - Son Güncelleme Pazartesi, 04 Nisan 2022 01:14

dönüşüme uğratan eserdir.

Rumi insanlık için çok önemliydi. Sadece Müslüman dünyası için değil Hristiyan dünyası, Budist dünyası hatta Hindu dünyası. Dünyada ki tüm inançlar ona yakındır.

Mevlana herkes için ulaşılabilirdi. Bana göre o sadece İslam'ın değil dinlerinde ötesinde bir kimliktir.

Aşksa adeta Mevlana'nın dinde anlam kazandı. İlahi aşk onun gönlünde saklı bir kutunun içindeydi. Tebrizli Şems o kutunun anahtarı oldu. Önce gazeller ve rubailer tanıklık etti o büyük ilahi aşkına sonralarıysa semâ oldu her yer.

Mevlana aşkın sesidir. O'nun aşkı tüm bilgilerin üstündedir. Ve kimsenin anlatamadığı bir aşktır.

“Ne ben benim, ne sen sensin, ne de sen bensin...
Hem ben benim, hem sen sensin, hem sen benim..”.

Mevlana şiire, sanata ve aşka âşıktı. Yaşamı boyunca tüm duygularını şiir ve sanatla ifade etti. Zihnini kalbinin derinlerine indiriyor. Ve buradan çıkan sözleri tüm insanlığa armağan ediyordu. Şiirleri onun aşk ateşinin külleri idi. Mevlana eserleriyle ve fikirleriyle kendisinden yüzyıllar sonra bile batı ve doğu medeniyetlerini yönlendiren düşünürleri etkilemiştir.

Mevlana'nın Şair ve Düşünürler Üzerindeki Etkisi

Goethe doğu batı divanında Mevlana Celâleddin'in Almancaya çevrilen şiirlerinden ilham almıştı.

Ramras Mevlana'nın iki hayali resmini yapmıştır.

Papa 23.John Mevlana adına sevgi ve saygı dolu bir mesaj yayınlamıştı.

İngilizce çevirileriyle batıya Mevlana'yı en iyi şekilde anlatan Nicholson onu çağların en yüce tasavvuf şairi olarak nitelendirmiştir.

Gandhi çoğu zaman Mevlana'nın şiirleriyle halkına seslenmiştir.

Spinoza, Novalis, Nietzsche, Dostoyevski ve Gabriel Marcel'in eserlerinde Mevlana Celâleddin Rumi'nin kokusu derin bir şekilde hissediliyordu.

Mevlana Shakespeare kadar edebi ve büyük bir kimliktir. Aynı zamanda ilahi gerçekliği derinlemesine işlemiş ve bize sunmuştur.

Mevlana'nın etkisi 14.yy Anadolu şiirlerindeki ilk izlerinden İran edebiyatına ve Pakistan'ın manevi babası Muhammed İkbal'in eserlerine kadar kendini göstermişti. Mevlana'nın eşsiz sözleri Hint dillerinde halk şiirlerinde Bengalce de ve İran tasavvuf felsefesinde de geniş bir yer alıyordu.

Mevlana tüm insanlara ve geleneklere kardeşlik anlamında uzlaşma şansı vermiştir.

Onun farklı yerlerde farklı isimleri vardır. Afganistan'da belh'i, İran'da Mevlevi, Türkiye'de Mevlana, Arabistan ve Avrupa'da Rumi bu isimlerden hiçbirisi gerçekte onu sınırlayamadı. O farklı coğrafyalara etki eden ve herkesi etkileyen bir kimlikti. Bizler Mevlana'nın eserlerinin yansımalarını Anadolu'da, İran'da, Hindistan'da hatta balkanlarda görebiliyoruz.

Mevlana insanlığa aydınlık bir dönem getirmişti. O iyiliği yalnız nispet yoldan aramış, köleliğe karşı çıkmıştır. Ona göre insan hür ve mukaddes bir varlıktır.

Mevlana sadece İslam tasavvufunun değil İslam mistisizminde en büyük şairidir. Mevlana kendi zamanında çok kuvvetli bir ışıktı. Günümüzde o ışığın parıltısı insanlığı olduğu gibi aydınlatmakta. Eserleri her çağa uyan dünyanın en büyük sûfi şairinin sevgi saçan ismi gün geçtikçe daha çok parıldamaktadır.

Semazenlerin dönüşü, insana kâinatın boşluğunda gezegenlerin dönüşünü anlatıyor. Müziğin ritmine ayak uyararak ve gittikçe artan bir hızla vecd halinde dönen semazenlerin hallerinde bir huzur ve asalet göze çarpıyor. Mevlevi semazenleri dönerken adeta tek bir vücut gibi haline geliyorlar. Bu düşünce ve duygu birliği onlara manevi bir güç kazandırıyor.

Gerçek büyük insanlardan biri olan Mevlana'da insanlık sevgisinin kıvılcımlarını buluruz. O kıvılcımlar ki düştüğü çadırın ateşine göre büyük veya küçük yangınlar çıkarır. O öyle bir şairdir ki sevimli ve ahenklidir. O öyle bir dehadır ki ıtır sevgidir. Onun sema yüklü şiirini gördükten sonra Dante'nin, Shakespeare 'in, Goethe'nin, Hugo'nun eksik kalan taraflarını fark ettim. Mevlana ışıktan bir kez tadan başka ışık istemez.

Mevlana Celâleddin tasavvufi şiirin en büyük zirvesidir. Ve kendisinden sonra hiç kimse bu zirveye ulaşamamıştır. Bütün zamanların en büyük mistik dehalarından biri olan Muhammed Celâleddin Rumi'nin eseri "mesnevi" tartışmasız dünya edebiyatının en büyük şaheserlerinden biridir. Mevlana doğunun en büyük mistik şairi. Yaşadıkları ve eserleriyle Mevlana Celâleddin Rumi zamanı aşarak ölümsüzleşiyor. Sınırsızlığı, sonrasızlığı, süresizliği yaşıyor. Varlığı yoklukla eritip ateş oluyor aşk.

Çünkü aşk dost olmaktır. Aşk kardeş olmak, birlik olmak, anlamak ve empati kurmaktır. İşte tüm bunlar Mevlana'nın aşk öğretileridir. Tanrıya olan aşk dolayısıyla insana olan aşk.

Mevlana öğretilerini hissetmenin zamanıdır. Aşk, aşk, aşk, sevmek ve aşkın sonsuzluğunu keşfetmek için.

Yaşamın ana felsefesi aşkın felsefesidir. Ve bütün amaçlananlar sadece o aşkın varoluşçu ve bilinirliği içindir.

“Cömertlik ve yardım etmede akarsu gibi ol.

Şefkat ve merhamette güneş gibi ol.

Başkalarının kusurunu örtmede gece gibi ol.

Hiddet ve asabiyette ölü gibi ol.

Tevazu ve alçak gönüllülükte toprak gibi ol.

Hoşgörülükte deniz gibi ol.

Ya olduğun gibi görün, ya görüldüğün gibi ol.

Gel, gel, ne olursan ol yine gel,
İster kâfir, ister Mecusi,
İster puta tapan ol yine gel, ,
Bizim dergahımız, ümitsizlik dergahı değildir,
Yüz kere tövbeni bozmuş olsan da yine gel...”

Günümüzden 800 önce yanan ezeli aşkın ateşi, sevgiye aşka ve güneşe muhtaç olan insanları teselli ediyor.

**"Bir can var canında o canı ara!
Beden dağındaki gizli mücevheri ara!
Ey yürüyüp giden dost bütün gücünle ara!**

Ama dışarıda değil, aradığını kendi içinde ara!"

Mevlana'nın Anılması

Mevlana hala yaşamaktadır. Bu kutlama Mevlana'nın insanlık felsefesini hoşgörünün öne çıkan prensiplerini, sevgiyi, barışı ve merhameti anlamak ve anlatmak için çok mükemmel fırsattır.

Bana göre Birleşmiş Milletlerin Mevlana Celâleddin Rumi'nin doğumunun 800.yılıni kutlamasi çok anlamlı. BM ve UNESCO Mevlana öğretilerinin sevgi ve barış felsefesini tüm dünyaya bir kez daha anlatmak adına 2007 yılını Mevlana yılı ilan etmiş ve Mevlevi kültürünü koruma altına alma çalışmaları başlatmıştır. Tüm dünyada yapılan etkinlikler Mevlana'nın ışığının yayılmasına daha da büyük katkı sağlamıştır. Akademisyenler ve araştırmacılar Mevlana'nın sevgi, barış ve hoşgörü öğretilerini gelecek kuşaklarla paylaşmışlardır.

800 yıllık bir sevgi Mevlana'nın sevgisi, bir çınar gibi köklü, bir pınar gibi berrak insanı akıl değirmeninde eriten, aşk teknesinde yoğuran bir oluş.

Üç sözden fazlası değil ömrüm; hamdım, piştim, yandım...

Zaman büyük bir hızla akıp gitmişti. Mevlana'nın sevgi ateşi ise yıldan yıla asırdan asra büyüyordu. Anadolu'nun ortasından Konya'dan yayılan bu sevgi ışığı günümüze kadar gelmiş barışı ve aşkı arayan insanları etkilemişti.

O insanları sevmiştir. O yeni bir dostluk ve kardeşlik birliği yaratmıştır. Hristiyan, Budist ve İslam dünyasında.

Herkesi sevmek mümkündür. Hristiyanları, Yahudileri, Hinduları, ateşe tapanları ve Müslümanları.

O karanlıklar içerisinde insanlığın altın çağını yaşamış ve yaşatmıştı. Sönmeyen ve hiç sönmeyecek olan yıldızlar gibiydi, zaman ve mekândan bağımsız hür bir kimlikti. Evreni kalbine sığdıran bir adamdı. Demirdi ancak ateşten erimişti. Şekerdi ama suda yok olmuştu. Tevazuu topraktan, cömertliği akarsudan, insan seçmezliği güneşten öğrenmişti. Aşkın dansı ise kalbindeki o bitmeyen ışıktan.

Hristiyan ülkelerini dolaştım da baştan sona arandım ama çarmıhta o hiç görünmedi bana, o hiç yoktu Hintlilerin puta Mecusilerin de ateşe tapındıkları mabedlerin hiç birinde, doludizgin yollar aştım kabeyi tavaf ettim de yoktu. O yaşlıya gence sığınak olan Kâbe de, sonra kendi yüreğime baktım can evime işte ordaydı, gördüm ordaydı, yoktu başka hiç bir yerde...

(Bu makale "Mevlana aşkın dansı" adlı belgeselden alıntılar yaparak ve esinlenerek yazılmıştır.)

Not: Bu yazı makale, köşe yazısı vs. gibi akademik bir yazı değildir. Sadece ders notu olarak kullanılmaktadır